

CENTRA UMORZEŃ – PODSUMOWANIE DZIAŁALNOŚCI

Warszawa 2021

ZUS

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Centra umorzeń – podsumowanie działalności

Opracowanie tekstu: Departament Realizacji Dochodów

Opracowanie graficzne: Biuro Poligrafii ZUS

Wydawca

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

ul. Szamocka 3, 5

01-748 Warszawa

Spis treści

Centra Umorzeń – historia projektu	3
Cel projektu utworzenia Centrów Umorzeń	3
Centra Umorzeń z punktu widzenia pracowników	4
Zadania realizowane w TJO ZUS	5
Zadania realizowane przez CUM	5
Czego oczekujemy od pracowników CUM?	5
Efekty utworzenia CUM	6
I. Umarzanie należności – ogólne informacje	6
Kto może starać się o umorzenie?	7
Jak uzyskać pomoc w przygotowaniu wniosku o umorzenie należności?	7
Jakie dokumenty są wymagane przy ubieganiu się o umorzenie?	8
Jakie warunki trzeba spełnić?	8
Całkowita nieściągalność należności z tytułu składek	8
Trudna sytuacja finansowa i rodzinna osoby zobowiązanej	9
Co ZUS może umorzyć	9
Gdy wnioskodawca zatrudnia pracowników	9
Gdy wnioskodawca opłaca składki tylko za siebie	10
Jakie są prawa wnioskodawcy?	10
Jak ZUS powiadomi o swojej decyzji i jak można się od niej odwołać?	11
O czym należy pamiętać?	11
Podstawa prawna	11
II. Dane w zakresie umorzeń	11
Wnioski	11
Decyzje	12
Kwoty	12
III. Rozkładanie należności na raty – ogólne informacje	13

Zakład Ubezpieczeń Społecznych dysponuje różnymi instrumentami wsparcia dla podmiotów, które mają problemy z opłacaniem składek. Jedną z form pomocy adresowaną do osób i firm znajdujących się w skrajnie trudnym położeniu jest umorzenie należności. ZUS może umorzyć należności z tytułu składek jedynie w szczególnie trudnych sytuacjach, wyłącznie po spełnieniu przesłanek wynikających z przepisów prawa. Umorzenie w tradycyjnej postaci następuje na wniosek zainteresowanego, gdy udowodni on całkowitą nieściągalność należności lub bardzo trudną sytuację finansową i rodzinną.

Rok 2020, ze względu na pandemię COVID-19, był pod tym względem nietypowy. W celu wsparcia przedsiębiorstw, w ramach „Tarcz antykryzysowych” wprowadzono nowe instrumenty pomocowe dla firm dotkniętych przez epidemię:

- zwolnienie z obowiązku opłacania należności z tytułu składek,
- ulgi bez naliczania opłaty prolongacyjnej od należności za okres od stycznia 2020 r. (odroczenie terminu płatności składek lub rozłożenie należności na raty),
- odstąpienie od pobierania odsetek za zwłokę od należności za okres od stycznia 2020 r.,
- wypłaty świadczeń postojowych.

Wsparcie udzielane przez ZUS na podstawie „Tarcz antykryzysowych” według stanu na 30 grudnia 2020 r.*

	Kwota wsparcia (w tys. zł**)
Zwolnienie z obowiązku opłacania należności z tytułu składek	13 168 458,93
Wnioski o ulgę bez opłaty prolongacyjnej (RDU) – ogółem	10 065 398,67
Odroczenie terminu płatności składek	7 681 528,95
Rozłożenie na raty należności	238 869,72
Świadczenia postojowe	5 299 186,59
Wnioski (RDO) o odstąpienie od pobierania odsetek za zwłokę	11 156,20

* Według stanu bazy danych na 31.12.2020 r.

** Po pomniejszeniu o kwoty dokonanych zwrotów świadczeń, ale przed pomniejszeniem o kwoty spłat nienależnie pobranych świadczeń

Wsparcie w ramach „Tarcz antykryzysowych” jest udzielane na podstawie ustaw i rozporządzeń wydawanych w celu całościowego wsparcia podmiotów funkcjonujących w realiach gospodarki „covidowej” i trafia do bardzo dużej liczby płatników składek. Dlatego też ze względu na swoją specyfikę nie jest realizowane przez centra dedykowane do obsługi wniosków w trybie wsparcia firm i osób które z powodów innych niż tylko związane z epidemią SARS-CoV-2 znalazły się w bardzo trudnej sytuacji finansowej i życiowej.

W niniejszym dokumencie szczegółowo zostanie przedstawiona historia projektu dotyczącego centralizacji udzielania umorzeń w ramach merytorycznej obsługi wniosków o umorzenie należności z tytułu składek oraz statystyki umorzeń zrealizowanych przez ZUS.

Centra Umorzeń – historia projektu

Cel projektu utworzenia Centrów Umorzeń

Celem projektu, który został zainicjowany w 2017 r., było podniesienie jakości świadczonych usług oraz zapewnienie jednolitości podejmowanych rozstrzygnięć w zakresie umarzania należności z tytułu składek poprzez koncentrację merytorycznej obsługi wniosków z zakresu umorzeń w utworzonych w ZUS trzech Centrach Umorzeń (CUM).

Utworzenie CUM jest ważnym projektem dla ZUS. Jednym z podstawowych założeń było aby wprowadzając centralizację zadań analitycznych, utrzymać dla klientów dostępność do usługi w lokalnych jednostkach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Tym samym, pomimo utworzenia CUM, klienci tak jak wcześniej mogą składać wnioski o umorzenie należności lub ponowne rozpatrzenie sprawy w każdej placówce ZUS, składać wnioski w formie elektronicznej za pośrednictwem platformy PUE, a także kontaktować się z doradcami do spraw ulg i umorzeń wykorzystując e-wizyty. Wniosek trafia do właściwego doradcy ds. ulg i umorzeń, który odpowiada za przeprowadzenie postępowania administracyjnego, zebranie odpowiedniej dokumentacji i przekazanie sprawy do merytorycznego rozpatrzenia przez Centrum Umorzeń. Wnioski są rozpatrywane przez pracowników CUM, którzy nie mają żadnego kontaktu z wnioskodawcą, co poza specjalizacją i ujednoceniem podejścia ogranicza ryzyko związane z możliwością wpływania na sposób rozstrzygnięcia.

Typując lokalizacje, w których mogłyby zostać utworzone CUM uwzględniono:

- położenie geograficzne oddziałów ZUS (pominięto duże aglomeracje z uwagi na wyższe koszty zatrudnienia oraz najmniejsze lokalizacje z uwagi na utrudniony dostęp do odpowiedniej liczby wykwalifikowanej i doświadczonej kadry),
- udział procentowy spraw z zakresu umorzeń obsługiwanych przez oddział w sumie spraw obsługiwanych przez ZUS,
- udział procentowy spraw z zakresu umorzeń rozpoznanych pozytywnie,
- udział procentowy spraw z zakresu ulg i umorzeń pozostawionych bez rozpoznania,
- stan zatrudnienia w komórce ulg i umorzeń,
- kompetencje merytoryczne pracowników,
- dostępność powierzchni biurowej.

Centra Umorzeń zostały utworzone 1 kwietnia 2018 r. w:

- I Oddziale w Łodzi (I instancja),
- Oddziale w Rzeszowie – w Inspektoracie w Przeworsku (I instancja),
- Oddziale w Bielsku-Białej (II instancja).

W łódzkim i rzeszowskim Centrum Umorzeń rozpatrywane są pierwszorazowe wnioski o umorzenie należności z tytułu składek. Obsługą wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy o umorzenie należności z tytułu składek, czyli postępowaniem odwoławczym, zajmuje się Centrum Umorzeń w Oddziale ZUS w Bielsku-Białej.

Łódzkie Centrum Umorzeń zatrudnia 26 pracowników. W rzeszowskim CUM zatrudnionych jest kolejnych 26 osób, a w bielskim (II instancja) – 9 pracowników.

Pracownicy Centrów Umorzeń to wysokiej klasy specjaliści, część osób posiada wieloletnie doświadczenie pracy w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, a część to osoby spoza ZUS, które wniosły do zespołów wiedzę i doświadczenie zgromadzone w innych podmiotach. Utworzenie nowych miejsc pracy w Centrach Umorzeń nie wiązało się ze zwiększeniem zatrudnienia w ZUS. Etaty dla CUM zostały wygospodarowane w ramach przeprowadzonych w Zakładzie zmian organizacyjnych.

Pracownicy CUM reprezentują wszystkie grupy wiekowe aktywne na rynku pracy, mają zróżnicowane doświadczenie zawodowe i wykształcenie wyższe m.in. na kierunkach takich jak: administracja, zarządzanie, ekonomia, prawo, matematyka, rachunkowość, kontroling czy polityka społeczna. Większość analityków ds. ulg i umorzeń zatrudnionych w CUM to kobiety w wieku 31–40 lat.

Centra Umorzeń z punktu widzenia pracowników

„Stworzenie zespołu od podstaw tj. pozyskanie kadry, przeszkolenie oraz przygotowanie do współpracy z pracownikami ze wszystkich oddziałów ZUS było dla mnie niesamowitym doświadczeniem. Od początku za cel stawiałam sobie stworzenie zespołu, który będzie skupiał się na realizacji zadań, a pracownicy będą mieli poczucie wartości swojej pracy, kierowali się ciekawością i satysfakcją z rozwiązanych problemów.”

(kierownik CUM w Łodzi)

„Trzy lata pracy w Centrum Umorzeń to trzy lata ciężkiej, a zarazem satysfakcjonującej pracy. Wpływające wnioski o umorzenie są różnorodne. Często stawałam przed dylematem czy umorzyć płatnikowi składki czy też odmówić. Każdy wniosek, który wpływa do nas jest inny, co sprawia, że praca w CUM jest różnorodna i ciekawa. Możliwość umorzenia dłużnikowi, który znajduje się w bardzo ciężkiej sytuacji daje mi wielką satysfakcję.

Początki pracy w Centrum Umorzeń wiązały się z dużym zaangażowaniem, zmierzeniem się z całkiem nową dziedziną, z którą wcześniej nie miałam styczności. Jednocześnie pozwoliła mi na osobisty rozwój zawodowy. Biorąc jednak pod uwagę planowane przydzielenie nowych obowiązków przy obecnej ilości pracowników mam obawy czy im podołam.

W Centrum Umorzeń staramy się utrzymać dobrą atmosferę w pracy, co przekłada się na naszą efektywność. Możemy liczyć na wzajemną pomoc często w nietatwych i skomplikowanych sprawach.”

(analityk CUM w Rzeszowie)

„Praca w CUM zarówno pracownikom, którzy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych są związani od lat, jak i tym z krótszym stażem, daje możliwość rozwoju zawodowego, zdobycia nowych umiejętności i dodatkowych kompetencji, a także wykorzystanie wiedzy zdobytej, gdy pracowaliśmy w innych wydziałach. Poprzez rozpatrywanie niejednokrotnie trudnych spraw, zarówno pod względem merytorycznym jak i z uwagi na dramatyczne sytuacje życiowe, które czasem na długo pozostają nam w myślach, uczymy się empatii, stale podnosimy swoją wiedzę nie tylko stricte z naszej dziedziny, lecz także z pokrewnych. Z każdą taką sprawą wiemy, że możemy rozwiązać więcej problemów, a fakt ten zwiększa naszą satysfakcję z pracy, zadowolenie z siebie i daje wiarę w nasze możliwości. Dodatkowo zgrany zespół i liczne szkolenia sprawiają, że cały czas się rozwijamy, jesteśmy bardziej produktywni i zmotywowani. Taki charakter pracy pozwa-

la nam również się zorganizować i wykonywać wszystkie zaplanowane czynności w terminie. Natomiast kontakt z doradcami ds. ulg i umorzeń z całej Polski pozwala na rozwijanie niezwykle cennej umiejętności jaką jest współpraca z drugą osobą, w celu skrupulatnego zebrania materiału dowodowego i rzetelnego rozpatrzenia sprawy.”

(analityk CUM w Bielsku-Białej)

Pracę Centrów Umorzeń nadzoruje zatrudniony w Centrali ZUS pracownik na stanowisku ds. koordynacji umorzeń.

„Centralizacja merytorycznej obsługi wniosków o umorzenie należności jest wyzwaniem, które przynosi bardzo dużo satysfakcji. Wdrożony w roku 2018 nowy model organizacji procesu zainicjował utworzenie zespołu specjalistów, którego pracownicy posiadają wysokie kompetencje merytoryczne, wrażliwość społeczną oraz odwagę podjęcia czasami bardzo trudnych decyzji. Moim głównym celem było stworzenie zespołu, który będzie się kierował takim samym podejściem do kwestii umorzenia należności niezależnie od tego, w której lokalizacji podejmowane będzie rozstrzygnięcie (w Łodzi, Przeworsku czy w Bielsku-Białej). Każda sprawa obsługiwana przez CUM jest rozpatrywana indywidualnie, ponieważ losy wnioskodawców i ich rodzin oraz ich aktualna sytuacja materialna i zdrowotna są bardzo zróżnicowane. Niemniej jednak wypracowaliśmy reguły, które gwarantują podjęcie takiego samego rozstrzygnięcia w podobnych sprawach. Ogromnym zaszczytem jest dla mnie praca z ludźmi, którzy opierając się w codziennej pracy na wiedzy i doświadczeniu zawodowym powodują, że wniosek każdego naszego klienta jest profesjonalnie załatwiony.”

Zadania realizowane w TJO ZUS

- obsługa płatników przez doradców ds. ulg i umorzeń,
- kompletowanie dokumentacji niezbędnej do rozpatrzenia wniosku przez doradców ds. ulg i umorzeń,
- przekazywanie do CUM dokumentacji wyłącznie w wersji elektronicznej,
- przygotowanie w uzgodnieniu z analitykiem CUM i kierowanie do wnioskodawcy wezwań, zawiadomień, postanowień i decyzji,
- obsługa prawna skarg przed WSA,
- obsługa wniosków o umorzenie należności na podstawie ustawy abolicyjnej, ustawy o finansach publicznych, ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Zadania realizowane przez CUM

- weryfikacja kompletności zgromadzonej dokumentacji,
- merytoryczna obsługa wniosków z zakresu umarzania należności,
- wydanie decyzji kończącej postępowanie w sprawie umorzenia.

Czego oczekujemy od pracowników CUM?

Od pracowników CUM oczekujemy:

- indywidualnego podejścia do obsługiwanych spraw i realizowanych zadań,
- dokładności, wnikliwości i terminowej realizacji zadań. Chcemy, aby pracownicy CUM dążyli do wyjaśnienia wszystkich okoliczności występujących w danej sprawie, a także

- szczegółowo analizowali wszystkie zgromadzone w sprawie dokumenty i odzwierciedlali zawarte w nich informacje w kończącej to postępowanie decyzji administracyjnej. W uzasadnieniu decyzji należy odnieść się do wszystkich okoliczności przywołanych we wniosku płatnika oraz w przedstawionej przez niego dokumentacji. Uzasadnienie decyzji powinno w sposób przekonujący i wyczerpujący uzasadnić podjęte rozstrzygnięcie,
- przestrzegania obowiązujących w ZUS standardów oraz obowiązujących przepisów prawa,
 - czynnego udziału w optymalizacji procesu, w tym przede wszystkim zgłaszania propozycji zmian procesu, wewnętrznych aktów prawnych oraz funkcjonalności aplikacji.

Efekty utworzenia CUM

- ujednoczenie podejmowanych rozstrzygnięć przy porównywalnym stanie faktycznym,
- zwiększenie nadzoru nad podejmowanymi rozstrzygnięciami,
- wyrównanie liczby spraw rozpatrzonych pozytywnie w poszczególnych oddziałach ZUS – uzyskanie ulgi w postaci umorzenia należności nie zależy od miejsca zamieszkania wnioskodawcy bądź miejsca, w którym prowadził on działalność gospodarczą, tylko od sytuacji finansowej i zdrowotnej, w której się znaleźli,
- ograniczenie ryzyka nadużyć podczas procedowania wniosków – pracownicy CUM nie mają żadnego kontaktu z wnioskodawcą co zapewnia bezstronność,
- zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów ludzkich (łatwiejsza zastępowalność, wyrównanie poziomu wiedzy) i skuteczniejsze zarządzanie zespołem obsługującym wnioski o umorzenie należności,
- koncentracja kompetencji merytorycznych w trzech centrach zamiast w 43 oddziałach,
- ograniczenie papierowego obiegu dokumentacji poprzez wprowadzenie elektronicznej ścieżki obsługi.

Utworzenie Centrów, wprowadzenie zmian organizacyjnych i standaryzacja procesu były ogromnym wyzwaniem dla wszystkich komórek zaangażowanych w jego realizację. Nowe standardy obsługi spraw, większe wymagania względem dokumentacji pozyskiwanej od klientów oraz gromadzonej we własnym zakresie oraz wyjaśnianie błędów i rozbieżności, okresów podlegania ubezpieczeniom lub przedawnienia należności wiązało się z koniecznością zmiany kultury organizacyjnej i przejściem na nowy model funkcjonowania w tym obszarze, bazujący na wzorcach zaczerpniętych z biznesu. Działania te przynoszą wymierne efekty. Wobec wszystkich wydanych przez CUM-y decyzji do WSA zaskarżonych zostało jedynie 7% decyzji (wnioskodawcy w okresie od 14 kwietnia 2018 r. do 31 sierpnia 2020 r. złożyli 814 skarg do WSA). Wg stanu na 31 sierpnia 2020 r. rozpatrzonych zostało 429 skarg (oddalonych zostało 278 skarg, natomiast w 151 sprawach WSA uchylity decyzję Zakładu i zwróciły sprawy do ponownego rozpoznania). Udział procentowy oddalonych skarg wyniósł zatem 65%.

I. Umarzanie należności – ogólne informacje

Umorzenie należności może mieć miejsce w szczególnie trudnych sytuacjach określonych przepisami prawa, m.in. wtedy, gdy ZUS stwierdził całkowitą nieściągalność należności lub dłużnik jest w trudnej sytuacji finansowej i rodzinnej.

Kto może starać się o umorzenie?

Wniosek o umorzenie może złożyć m.in.:

- płatnik składek oraz były płatnik składek (np. przedsiębiorca),
- osoba, na którą przeniesiono odpowiedzialność za zobowiązania z tytułu nieopłaconych składek (np. spadkobierca, współnik lub następca prawny),
- małżonek, który odpowiada z majątku wspólnego za zadłużenie współmałżonka,
- pełnomocnik dłużnika.

Jak uzyskać pomoc w przygotowaniu wniosku o umorzenie należności?

Najdogodniejszym dla klienta rozwiązaniem jest skorzystanie z usług doradców ds. ulg i umorzeń dostępnych we wszystkich oddziałach ZUS.

Doradca ds. ulg i umorzeń:

- zapewnia klientom pomoc w zgromadzeniu i przygotowaniu dokumentów niezbędnych do rozpatrzenia wniosku, poprzez wskazanie zakresu wymaganej dokumentacji oraz wydanie i objaśnienie aktualnych druków i formularzy,
- pomaga wypełnić oświadczenia niezbędne do rozpatrzenia wniosku,
- proponuje najdogodniejszą formę uregulowania zobowiązań, dostosowaną do indywidualnej sytuacji klienta i jego możliwości finansowych, a także wysokości zadłużenia,
- nawiązuje kontakt telefoniczny lub mailowy z dłużnikami, możliwa jest również wideorozmowa w formie e-wizyty.

Korzystając z usług doradcy ds. ulg i umorzeń, klient ZUS ma możliwość załatwienia sprawy swojego zadłużenia z tytułu składek kontaktując się z jedną, kompetentną osobą. Nie musi przy każdej wizycie w placówce ZUS wyjaśniać swojej sytuacji innemu pracownikowi. Od pierwszego kontaktu w sprawie zadłużenia aż do jego całkowitej spłaty, płatnik jest obsługiwany przez tego samego doradcę.

Na stronie internetowej ZUS (<https://www.zus.pl/firmy/ulgi/umorzenia/doradca-w-sprawie-ulg-i-umorzen>) znajduje się wykaz placówek ZUS, w których dostępni są doradcy ds. ulg i umorzeń oraz numery telefonów, pod którymi można uzyskać szczegółowe informacje lub umówić się na spotkanie z doradcą.

Z doradcą ds. ulg i umorzeń można umówić się na e-wizytę. Rezerwacja spotkania możliwa jest poprzez formularz „Umów się na e-wizytę” dostępny na stronie ZUS (<https://www.zus.pl/e-wizyta>). E-wizyta to wideorozmowa z ekspertem z wybranej placówki ZUS. Wystarczy połączenie internetowe i urządzenie z kamerą i mikrofonem (komputer, laptop, tablet, telefon).

Szczególne obostrzenia w zakresie kontaktów międzyludzkich wymagały natychmiastowego wprowadzenia bezpiecznych rozwiązań w obsłudze klientów. Przesunęły także środek ciężkości obsługi z bezpośredniej na salach obsługi klienta (SOK) w kierunku obsługi zdalnej. Dlatego ZUS wprowadził nową formę kontaktu: e-wizytę. E-wizyta jest w obecnej

sytuacji pandemicznej preferowanym przez ZUS środkiem komunikacji z klientami. Pozwala ona na szybki kontakt klienta z doradcą ds. ulg i umorzeń przy jednoczesnym ograniczeniu transmisji koronawirusa.

Jakie dokumenty są wymagane przy ubieganiu się o umorzenie?

- Wniosek, w którym podać należy:
 - dane identyfikacyjne lub dane osoby, w imieniu której składany jest wniosek: imię i nazwisko/ nazwę, identyfikator (NIP, PESEL), telefon, adres do korespondencji,
 - należności, których dotyczy wniosek o umorzenie składek – ich wysokość oraz okres, za który powinny być zapłacone,
 - powody zaprzestania opłacania składek,
 - uzasadnienie, dlaczego wnioskodawca nie jest w stanie spłacić zadłużenia,
 - rodzaj pomocy publicznej, o jaką wnioskodawca się ubiega – jeżeli nadal jest przedsiębiorcą (nawet po zawieszeniu działalności),
 - podpis wnioskodawcy lub pełnomocnika.

Wnioskodawca może skorzystać z formularza dostępnego na stronie internetowej ZUS.

- **Inne dokumenty:**
 - potwierdzające, że wnioskodawca nie może nawet częściowo spłacić zadłużenia,
 - obrazujące kondycję finansową oraz możliwości płatnicze,
 - potwierdzające stan zdrowia lub konieczność sprawowania opieki nad chorym członkiem rodziny, jeśli wnioskodawca ubiega się o umorzenie z tych powodów,
 - dotyczące pomocy publicznej.

Jeśli wniosek składa pełnomocnik, do wniosku dołączyć należy oryginał lub urzędowo poświadczony odpis pełnomocnictwa.

Jakie warunki trzeba spełnić?

Dług może być umorzony, jeżeli ZUS:

- stwierdzi całkowitą nieściągalność należności lub
- uzna, że wnioskodawca jest w trudnej sytuacji finansowej i rodzinnej.

Całkowita nieściągalność należności z tytułu składek

Zachodzi, gdy:

- dłużnik zmarł i nie pozostawił majątku, który pozwala na spłatę długu, ani nie ma spadkobierców lub innych następców prawnych,
- sąd oddalił wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika lub umorzył postępowanie upadłościowe, ponieważ nie ma majątku, który umożliwia przeprowadzenie takiego postępowania,
- dłużnik nie prowadzi już działalności gospodarczej i nie ma majątku, który pozwala na spłatę długu, oraz nie ma małżonka, współników lub następców prawnych,

- w zakończonym postępowaniu likwidacyjnym lub w umorzonym postępowaniu upadłościowym nie uzyskano kwoty wystarczającej do tego, żeby uregulować należności,
- wysokość nieopłaconej składki nie przekracza kwoty kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym (w 2020 r. było to 11,60 zł),
- naczelnik urzędu skarbowego lub komornik sądowy stwierdził, że nie ma majątku, z którego można prowadzić egzekucję,
- w postępowaniu egzekucyjnym nie uzyska się kwot przekraczających wydatki egzekucyjne.

Trudna sytuacja finansowa i rodzinna osoby zobowiązanej

O trudnej sytuacji finansowej i rodzinnej możemy mówić, gdy:

- po opłaceniu należności składkowych wnioskodawca nie mógłby zaspokoić niezbędnych potrzeb życiowych swoich i swojej rodziny,
- wnioskodawca poniósł straty materialne w wyniku klęski żywiołowej (lub innego nadzwyczajnego zdarzenia), które spowodowały, że opłacenie należności z tytułu składek mogłoby pozbawić go możliwości dalszego prowadzenia działalności,
- wnioskodawca przewlekłe choruje albo opiekuje się przewlekłe chorym członkiem rodziny i dlatego nie może zarobić tyle, żeby opłacić należności.

Co ZUS może umorzyć

Gdy wnioskodawca zatrudnia pracowników

- Należności podlegające umorzeniu jako nieściągalne

Należności z tytułu składek na:		Za osobę prowadzącą działalność składki finansuje		Za zatrudnionych pracowników składki finansuje	
		płatnik	ubezpieczony	płatnik	ubezpieczony
Ubezpieczenia społeczne	emerytalne	x	-	x	x
	rentowe	x	-	x	x
	chorobowe	-	-	-	x
	wypadkowe	x	-	x	-
Ubezpieczenie zdrowotne		x	-	-	x
Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	FP	x	-	x	-
	FGŚP	-	-	x	-
Fundusz Emerytur Pomostowych		x	-	x	-

TO NIE MOŻE ZOSTAĆ UMORZONE

TO MOŻE ZOSTAĆ UMORZONE

- Należności podlegające umorzeniu ze względu na trudną sytuację finansową wnioskodawcy

Należności z tytułu składek na:		Za osobę prowadzącą działalność składki finansuje		Za zatrudnionych pracowników składki finansuje		
		płatnik	ubezpieczony	płatnik	ubezpieczony	
Ubezpieczenia społeczne	emerytalne	x	-	x	x	TO NIE MOŻE ZOSTAĆ UMORZONE
	rentowe	x	-	x	x	
	chorobowe	-	-	-	x	
	wypadkowe	x	-	x	-	
Ubezpieczenie zdrowotne		x	-	-	x	
Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	FP	x	-	x	-	TO MOŻE ZOSTAĆ UMORZONE
	FGŚP	-	-	x	-	
Fundusz Emerytur Pomostowych		x	-	x	-	

Gdy wnioskodawca opłaca składki tylko za siebie

Należności z tytułu składek na:		Za osobę prowadzącą działalność	
Ubezpieczenia społeczne	emerytalne	x	TO MOŻE ZOSTAĆ UMORZONE
	rentowe	x	
	chorobowe	-	
	wypadkowe	x	
Ubezpieczenie zdrowotne		x	
Fundusz Pracy		x	
Fundusz Emerytur Pomostowych		x	

Ważne! Złożenie wniosku o umorzenie należności z tytułu składek:

- nie gwarantuje umorzenia,
- nie stanowi podstawy do zawieszenia postępowania egzekucyjnego,
- nie wstrzymuje naliczania odsetek za zwłokę w opłaceniu składek.

Jakie są prawa wnioskodawcy?

Wnioskodawca ma prawo uczestniczyć w prowadzonym przez ZUS postępowaniu wyjaśniającym, np. przekazać dodatkowe dokumenty lub złożyć wyjaśnienia, zapoznać się ze zgromadzoną w sprawie dokumentacją i wnieść ewentualne zastrzeżenia.

Jak ZUS powiadomi o swojej decyzji i jak można się od niej odwołać?

Na podstawie dostępnych informacji ZUS analizuje, czy istnieją ustawowe przesłanki umorzenia należności, czyli całkowita nieściągalność.

Jeżeli wnioskodawca sam opłaca składki na własne ubezpieczenia ZUS ocenia również czy zachodzą przesłanki ich umorzenia z uwagi na ważny interes zobowiązanego oraz stan finansów ubezpieczeń społecznych.

Gdy ZUS skończy postępowanie, wysyła do wnioskodawcy decyzję. Jeżeli wnioskodawca nie zgadza się z podjętym rozstrzygnięciem może złożyć do prezesa ZUS wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

O czym należy pamiętać?

Jeżeli ZUS odmówi umorzenia, zobowiązany musi spłacić zadłużenie wraz z odsetkami za zwłokę, naliczonymi do dnia zapłaty włącznie.

Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 300, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 2096, z późn. zm.).

II. Dane w zakresie umorzeń

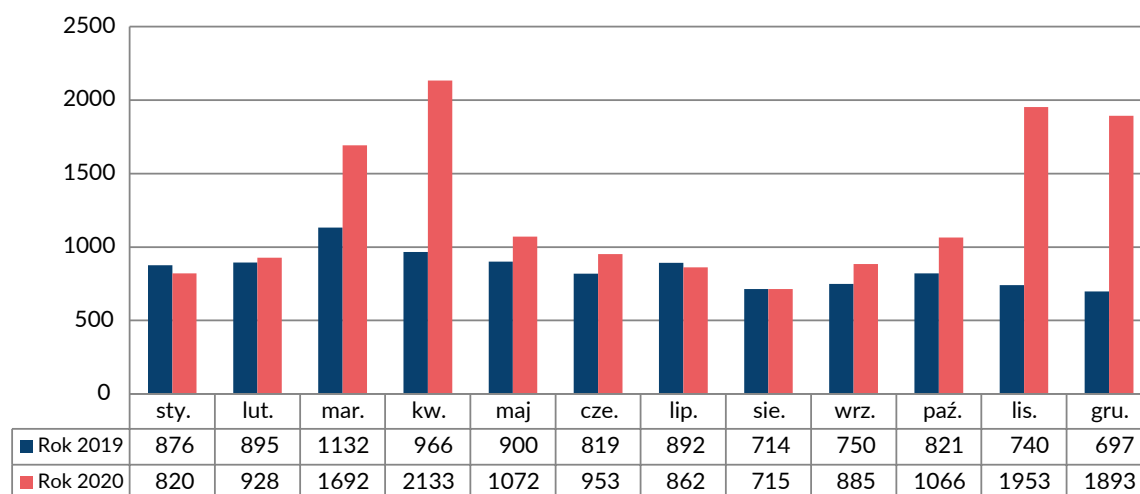
Wnioski

W **2019 r.** do ZUS wpłynęło łącznie **10 202** wniosków o umorzenie należności z tytułu składek i wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy o umorzenie należności.

W **2020 r.** wpływ wniosków o umorzenie należności wyniósł **14 972**.

W roku 2020 nastąpił znaczny wzrost wpływu wniosków o umorzenie należności z tytułu składek i o ponowne rozpatrzenie sprawy o umorzenie należności – 46,8%. Zwiększony wpływ spraw (jak widać na wykresie na s. 12) następował w okresach, w których wprowadzane były obostrzenia związane z sytuacją pandemiczną. Zwiększony wpływ wniosków o umorzenie jest zatem ściśle powiązany z pogarszającą się sytuacją finansową przedsiębiorców dotkniętych pandemią COVID-19.

Miesięczny wpływ liczby wniosków o umorzenie

Decyzje

W **2019 r.** ZUS wydał **685** decyzji o umorzeniu należności z tytułu składek. Pozytywnie rozpatrzone przez ZUS sprawy stanowiły **12%** wszystkich załatwionych merytorycznie spraw z zakresu umarzania należności.

W **2020 r.** wydano **343** decyzje o umorzeniu należności. Stanowiły one **6%** wszystkich załatwionych merytorycznie spraw w zakresie umarzania należności.

Zwiększony wpływ wniosków o umorzenie składanych przez przedsiębiorców dotkniętych przez pandemię COVID-19 nie przekłada się na większą liczbę pozytywnie rozpatrzonych wniosków. Wynika to z faktu, że ZUS może umorzyć należności z tytułu składek jedynie w szczególnie trudnych sytuacjach i po spełnieniu przesłanek wynikających z przepisów prawa. Umorzenie może nastąpić, jeżeli ZUS stwierdzi całkowitą nieściągalność należności lub uzna, że wnioskodawca jest w trudnej sytuacji finansowej i rodzinnej. Ograniczenie możliwości prowadzenia działalności gospodarczej lub spadek dochodów związane z sytuacją pandemiczną nie stanowią przesłanki umorzenia należności z tytułu składek. W ramach instrumentów wspierających przedsiębiorców w okresie pandemii przewidziano zwolnienie z obowiązku opłacania należności z tytułu składek.

Kwoty

W **2019 r.** kwota umorzonych należności (składki, dodatkowa opłata, odsetki) wyniosła ogółem na wszystkie fundusze ok. **86,5 mln zł** (na podstawie ustawy o s.u.s. i odrębnych aktów prawnych).

Kwota umorzonych należności (składki, dodatkowa opłata, odsetki) wyłącznie na ubezpieczenia społeczne wyniosła w **2019 r.** ok. **64 mln zł** (na podstawie ustawy o s.u.s. i odrębnych aktów prawnych).

W 2020 r. kwota umorzonych należności (składki, dodatkowa opłata, odsetki) wyniosła ogółem na wszystkie fundusze ponad **85,4 mln zł** (na podstawie ustawy o s.u.s. i odrębnych aktów prawnych).

Kwota umorzonych należności (składki, dodatkowa opłata, odsetki) wyłącznie na ubezpieczenia społeczne wyniosła w 2020 r. ponad **63,7 mln zł** (na podstawie ustawy o s.u.s. i odrębnych aktów prawnych).

III. Rozkładanie należności na raty – ogólne informacje

Jeżeli pomimo zadłużenia sytuacja płatnika i jego rodziny nie spełnia formalno-prawnych przesłanek umożliwiających umorzenie należności, a także nie jest możliwe jednorazowe uregulowanie zobowiązań z tytułu składek, ZUS może rozłożyć spłatę tych należności na raty.

Dla płatnika układ ratalny stanowi dogodną formę spłaty, gdyż:

- od należności objętych układem ratalnym począwszy od dnia następnego po dniu złożenia wniosku nie nalicza się odsetek za zwłokę,
- od dnia następnego po dniu złożenia wniosku ustalana jest opłata prolongacyjna stanowiąca 50% stawki odsetek za zwłokę obowiązującej w dniu zawarcia umowy,
- zawarcie układu ratalnego pozwala płatnikowi na dalsze prowadzenie działalności gospodarczej,
- układ ratalny skutkuje zawieszeniem działań egzekucyjnych podejmowanych przez ZUS,
- rozłożenie zadłużenia na raty umożliwia otrzymanie przez przedsiębiorcę zaświadczenia o niezaleganiu w opłacie składek. Dokument ten jest niezbędny m.in. w sytuacji, gdy przedsiębiorca startuje w przetargu lub ubiega się o kredyt.

Warunkiem udzielenia układu ratalnego jest wystąpienie do ZUS z wnioskiem oraz dostarczenie dokumentów niezbędnych do oceny sytuacji finansowej płatnika.

Zakres dokumentów, które powinny zostać dołączone do wniosku jest ustalany indywidualnie w zależności od rodzaju prowadzonej działalności i formy opodatkowania.

Pomocą w skompletowaniu oraz wypełnieniu niezbędnych dokumentów służą płatnikom składek powołani w oddziałach ZUS doradcy ds. ulg i umorzeń (numery telefonów do doradców dostępne są na stronie internetowej ZUS).

Po skompletowaniu dokumentacji ZUS zaproponuje płatnikowi warunki spłaty odpowiednie do jego możliwości finansowych.

www.zus.pl/e-wizyta

 @zus_pl

www.zus.pl

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH